

Pwysau ar gyllideb a chostau gwasanaethau cymdeithasol – Cyngor Sir Ddinbych

Blwyddyn archwilio: 2019-20

Dyddiad cyhoeddi: Awst 2020

Cyfeirnod y ddogfen: 1834A2020-21

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnwyd yn unol â swyddogaethau statudol.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae adran 45 o'r Cod yn nodi sut y disgwylir i awdurdodau cyhoeddus ymdrin â cheisiadau, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. O ran y ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru ac Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon at Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg ac yn Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cynnwys

Nid yw'r Cyngor wedi gallu manteisio i'r eithaf ar fuddion posibl gwaith partneriaeth pan fydd yn comisiynu ac yn gweinyddu lleoliadau gofal mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio.

Adroddiad cryno

Crynodeb 4

Cynigion gwella 6

Nid yw'r Cyngor wedi gallu manteisio i'r eithaf ar fuddion posibl gwaith partneriaeth pan fydd yn comisiynu ac yn gweinyddu lleoliadau gofal mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio 7

Nid yw trefniadau'r gyllideb gyfun ar gyfer llety mewn cartrefi gofal yn rhoi gwerth am arian 7

Mae trefniadau'r Cyngor i gontractio gofal mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio wedi ennill eu plwyf, ond mae newidiadau cenedlaethol diweddar i'r broses asesu ariannol wedi arwain at gost ariannol ychwanegol 9

Mae'r Cyngor yn mynd ati i sicrhau bod defnyddwyr gwasanaeth mewn lleoliadau priodol, ond gall mynediad at arian gofal iechyd parhaus arwain at oedi ac anghytuno 10

Adroddiad cryno

Crynodeb

- 1 Mae cynghorau a byrddau iechyd ledled Cymru'n gwario symiau sylweddol o arian ar ofal i oedolion mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio, ac mae'r galw am y gwasanaethau hyn gan boblogaeth gynyddol o bobl sy'n heneiddio yn parhau, gan roi mwy o bwysau ar gyllidebau cyrff cyhoeddus.
- 2 Mae'r data diweddaraf a gyhoeddwyd gan StatsCymru¹ yn dangos bod cynghorau'r Gogledd wedi gwario tua £66 miliwn yn 2018-19 ar leoliadau nyrsio a lleoliadau gofal preswyl, ac mae gwybodaeth feincnodi'r GIG yn dangos bod Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (y Bwrdd Iechyd) wedi gwario £83 miliwn yn 2018-19 ar leoliadau allanol.
- 3 I gydnabod y pwysau ariannol hwn, dyrannodd Cyngor Sir Ddinbych (y Cyngor) £750,000 ychwanegol yng nghyllideb refeniw 2018-19 ar gyfer gofal cymdeithasol i oedolion. Yn 2019-20, dyrannodd y Cyngor £500,000 pellach yn ei gyllideb refeniw i gydnabod y pwysau oherwydd galw ar y Gwasanaethau Cymorth Cymunedol, a bu iddo gynnwys £2.6 miliwn pellach yng nghyllideb refeniw 2020-21 i gydnabod gorwariant yn ystod y flwyddyn yng nghyllideb y Gwasanaethau Cymdeithasol i Oedolion ac amcangyfrif o'r twf parhaus yn 2020-21. Yn 2020-21, mae'r Cyngor yn bwriadu gwario dros £55 miliwn ar Wasanaethau Cymorth Cymunedol.²
- 4 Gall ariannu gofal mewn cartref preswyl neu gartref nyrsio fod yn fater dyrys a dryslyd i ddefnyddwyr y gwasanaeth a'u perthnasau. Er bod cyfrifoldebau'r byrddau iechyd, y cynghorau a defnyddwyr y gwasanaeth o ran ariannu costau gofal wedi'u pennu mewn statud a'u hategu gan ganllawiau Llywodraeth Cymru, yn ymarferol, gall unrhyw anghytuno rhwng cyrff cyhoeddus o ran dehongli'r canllawiau roi mwy o straen ar ddefnyddwyr y gwasanaeth a'u perthnasau.
- 5 Daeth Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 (Deddf 2014) i rym ar 6 Ebrill 2016. O dan Ddeddf 2014, roedd rhwymedigaeth statudol ar gynghorau a byrddau iechyd i sefydlu ac i gynnal cyllideb gyfun erbyn 6 Ebrill 2018 mewn perthynas â'r modd y maent yn arfer eu swyddogaethau o ran llety mewn cartrefi gofal. Yn ystod ein gwaith maes, cawsom wybod bod Llywodraeth Cymru'n cynnal adolygiad i asesu'r cynnydd a wnaed gan y Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol i roi cronfeydd cyfun ar waith. Deallwn y bydd Llywodraeth Cymru'n gwneud argymhellion i gryfhau ac i wella'r trefniadau presennol.
- 6 Ar hyn o bryd, mae'r Cyngor yn lletya cyllideb gyfun y Gogledd ar gyfer llety i bobl hŷn mewn cartrefi gofal, a hynny ar ran y Bwrdd Iechyd a chynghorau Conwy, Gwynedd, Sir y Fflint, Wrecsam ac Ynys Môn.
- 7 Ceir pum ffordd o ariannu gofal mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio:
  - Gofal a ariennir gan ddefnyddiwr y gwasanaeth
  - Gofal a ariennir ar y cyd gan y cyngor a defnyddiwr y gwasanaeth

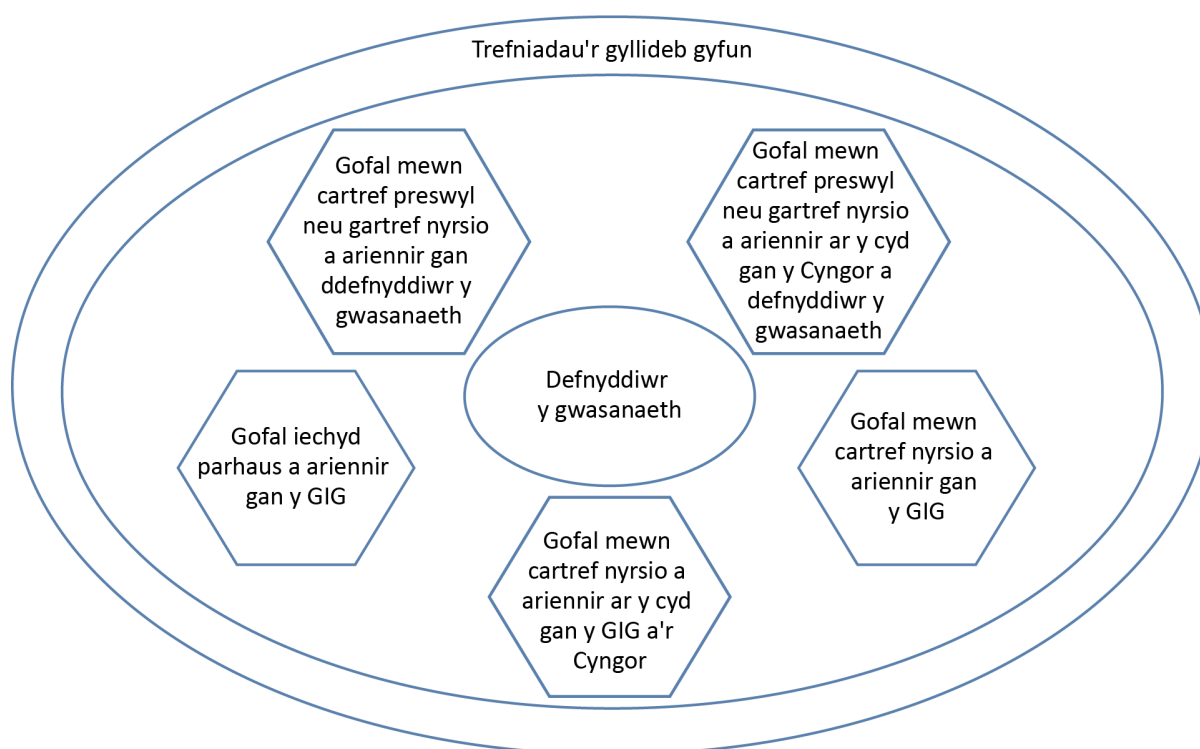
¹ [StatsCymru, Catalog](#)

² Ffynhonnell: Cyhoeddiad Sir Ddinbych, [Esboniad o'ch bil treth y cyngor](#)

- Gofal nyrsio a ariennir ar y cyd gan y cyngor, defnyddiwr y gwasanaeth a'r GIG (lle bo'r gofal nyrsio a ariennir yn daladwy)
- Gofal a ariennir ar y cyd gan y GIG, y cyngor a defnyddiwr y gwasanaeth
- Gofal iechyd parhaus a ariennir gan y GIG

Arddangosyn 1: Trefniadau ariannu gofal preswyl

Mae **Arddangosyn 1** yn dangos defnyddiwr y gwasanaeth fel y sawl sy'n cael gwasanaethau gofal mewn cartref preswyl neu gartref nyrsio, a'r pum ffordd o ariannu gofal o'r fath, a'r cyfan wedi'i gwmpasu gan drefniadau'r gyllideb gyfun.

- 8 Cynhaliwyd ein hadolygiad cyn pandemig COVID-19. Mae'n anochel y bydd y cynghorau a'r Bwrdd Iechyd wedi symleiddio'r prosesau penderfynu a'r prosesau ategol i fynd i'r afael â'r materion brys y maent yn eu hwynebu ar hyn o bryd. Rydym yn disgwyl y bydd hyn yn gyfle gwerthfawr i'r cynghorau a'r Bwrdd Iechyd ddysgu am ffyrdd mwy integredig o gomisiynu gofal mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio.
- 9 Daeth ein hadolygiad i'r casgliad **nad yw'r Cyngor wedi gallu manteisio i'r eithaf ar fuddion posibl gwaith partneriaeth pan fydd yn comisiynu ac yn gweinyddu lleoliadau gofal mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio.**
- 10 Daethom i'r casgliad hwn am y rhesymau hyn:
  - nid yw trefniadau'r gyllideb gyfun ar gyfer llety mewn cartrefi gofal yn rhoi gwerth am arian;

- mae trefniadau'r Cyngor i gontroctio gofal mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio wedi ennill eu plwyf, ond mae newidiadau cenedlaethol diweddar i'r broses asesu ariannol wedi arwain at gost ariannol ychwanegol; ac
  - mae'r Cyngor yn mynd ati i sicrhau bod defnyddwyr gwasanaeth mewn lleoliadau priodol, ond gall mynediad at arian gofal iechyd parhaus arwain at oedi ac anghytuno.
- 11 Nid yw'n debygol mai dim ond i Gyngor Sir Ddinbych y mae'r materion a godir yn yr adroddiad hwn yn berthnasol, ac maent yn peri risg i lawer o gynghorau a byrddau iechyd Cymru. Rydym wedi cynnal adolygiad tebyg yng Nghyngor Bwrdeistref Sirol Conwy, un o'r cynghorau sy'n cyfrannu at y gyllideb gyfun, ond nad yw'n ei lletya fel y mae Cyngor Sir Ddinbych yn ei wneud; ac rydym wedi cynnal adolygiad yn y Bwrdd Iechyd a fu'n canolbwyntio ar y trefniadau i reoli gofal iechyd parhaus. Gallai'r adroddiadau hyn roi mwy o gyd-destun i'r materion a godir yn yr adroddiad hwn.
- 12 Yn 2020-21, rydym yn bwriadu cyflawni adolygiad rhanbarthol o'r trefniadau i gomisiynu gofal preswyl a gofal nyrsio, gan ganolbwyntio ar y galw a ragwelir a'r gwaith o gynllunio capasiti ledled y Gogledd.

Cynigion gwella

Arddangosyn 2: cynigion gwella

Crynodeb o **Arddangosyn 2**: Mae'r tabl isod yn rhestru ein cynigion o ran y camau y gallai'r Cyngor eu cymryd i wella darbodaeth, effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a chynaliadwyedd ei drefniadau i ariannu gofal mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio.

Cynigion gwella	
C1	<p>Ar y cyd â'r Bwrdd Iechyd, dylai'r Cyngor fynd ati i sefydlu dull strategol o ariannu a chomisiynu gofal mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio sydd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • yn pontio'r gwahaniaethau rhwng y ddau sefydliad; • yn dangos gwerth am arian; • yn rhoi defnyddwyr gwasanaeth wrth galon y trefniadau.
C2	<p>Dylai'r Cyngor ymgysylltu â phartneriaid i adolygu trefniadau'r gyllideb gyfun ar gyfer gofal preswyl i bobl hŷn i sicrhau bod i'r broses o drosglwyddo arian o'r naill gorff cyhoeddus i'r llall fudd go iawn, er enghraifft drwy gomisiynu gofal mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio mewn ffordd well a mwy integredig.</p>

Cynigion gwella

- C3 Dylai'r Cyngor gydweithio â'r Bwrdd Iechyd i wella'r trefniadau cyfathrebu i sicrhau bod unrhyw newidiadau i anghenion iechyd unigolyn (ac felly i'w gymhwysedd i gael cyllid gofal iechyd parhaus) yn cael eu mynegi'n gyflym a bod y trefniadau ariannu'n cael eu newid.
- C4 Dylid ystyried y newidiadau a gyflwynwyd yn ystod pandemig COVID-19 i bennu cyfleoedd i gomisiynu gofal mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio mewn ffordd well a mwy integredig.

Nid yw'r Cyngor wedi gallu manteisio i'r eithaf ar fuddion posibl gwaith partneriaeth pan fydd yn comisiynu ac yn gweinyddu lleoliadau gofal mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio

Nid yw trefniadau'r gyllideb gyfun ar gyfer llety mewn cartrefi gofal yn rhoi gwerth am arian

- 13 Mae'r gofyniad i sefydlu cyllideb gyfun ar gyfer llety mewn cartrefi gofal wedi rhoi cyfle i'r Bwrdd Iechyd a'r cynghorau wella canlyniadau defnyddwyr gwasanaeth, sicrhau'r gwerth gorau am arian drwy'r broses gomisiynu, ac integreiddio gwasanaethau i bobl hŷn yn well. Drwy weithio mewn partneriaeth, dylai'r cyfrifoldebau dros gomisiynu ac ariannu gofal mewn cartrefi preswyl neu gartrefi nyrsio fod yn fwy eglur, gan leihau nifer yr achosion lle bydd partneriaid yn anghytuno.
- 14 Ym mis Gorffennaf 2019, bu i Gabinet y Cyngor gymeradwyo trefniadau i sefydlu cronfa gyfun nad yw'n rhannu risg ar gyfer llety i bobl hŷn mewn cartrefi gofal. Byddai Cyngor Sir Ddinbych yn lletya'r gronfa a byddai'r trefniadau ar waith ar gyfer blwyddyn ariannol 2019-20. Partneriaid y gronfa gyfun yw cynghorau Conwy, Gwynedd, Sir Ddinbych, Sir y Fflint, Wrecsam ac Ynys Môn, a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.
- 15 Yn rhinwedd ei rôl fel yr awdurdod sy'n lletya a gweinyddu'r gronfa ar ran y partneriaid eraill, cafodd y Cyngor £20,000 ar gyfer 2018-19 ac mae disgwyl iddo gael yr un swm ar gyfer 2019-20 o'r cyllid trawsnewid a weinyddir yn rhanbarthol i gydnabod cost lletya'r gronfa gyfun ar ran yr holl bartneriaid.
- 16 Mae adroddiad y Cabinet yn datgan mai diben trefnu cronfeydd cyfun yw annog awdurdodau lleol a byrddau iechyd lleol i gydweithio i sicrhau eu bod yn dylanwadu cymaint â phosibl ar y broses o ddatblygu gwasanaethau yn y dyfodol, sicrhau bod

gwasanaethau'n gynaliadwy yn y tymor hir, a sicrhau bod gwasanaethau'n gallu ymateb yn hyblyg i alw lleol.

- 17 Yn ei gyhoeddiad, **Pooled budgets and the integration agenda in Wales**, mae'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth yn datgan na cheir un diffiniad o gyllideb gyfun mewn termau cyfrifyddu nac yn y ddeddfwriaeth. Mae rheoliad 7 o OS 2000/2993 yn dweud bod cronfa gyfun yn cael 'ei ffurfio o gyfraniadau gan y partneriaid ac y gellir gwneud taliadau ohoni tuag at wariant a dynnir wrth arfer unrhyw rai o swyddogaethau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol neu swyddogaethau sy'n gysylltiedig ag iechyd'.
- 18 Ar adeg cynnal ein gwaith maes, roedd y gyllideb gyfun wedi prosesu tri thaliad chwarterol gwerth cyfanswm o £70.8 miliwn, fel a ganlyn – taliad chwarter un ar 18 Chwefror 2020 gwerth cyfanswm o £20.7 miliwn, taliad chwarter dau ar 25 Chwefror 2020 gwerth cyfanswm o £24.3 miliwn, a thaliad chwarter tri ar 14 Ionawr 2020 gwerth cyfanswm o £25.8 miliwn. Ar sail y taliadau hyd yma, gall y gyllideb gyfun ddisgwyl prosesu tua £94 miliwn mewn blwyddyn gyfan.
- 19 Bob chwarter, bydd y Bwrdd Iechyd a phump o'r cynghorau sy'n bartneriaid yn talu i'r 'gronfa' gyfraniad ariannol sy'n gyfwerth â chyfanswm eu gwariant net ar ofal i bobl hŷn mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio, a hynny drwy drosglwyddo'r arian i Gyngor Sir Ddinbych. Hyd yma, talwyd cyfanswm o £63.9 miliwn.
- 20 Mae'r Cyngor yn trosglwyddo ei gyfraniad ariannol o fewn ei gronfa gyffredinol. Mae'r tabl a ganlyn yn dangos cyfraniad y Cyngor i'r gyllideb gyfun bob chwarter.

Arddangosyn 3

	Chwarter 1	Chwarter 2	Chwarter 3
Gwariant ac eithrio cyfraniadau cleientiaid	£1.9 miliwn	£2.7 miliwn	£2.9 miliwn
Llai gofal mewn cartrefi nyrsio a ariennir gan y Bwrdd Iechyd	£20,286	£51,715	£27,205
Llai cyfraniadau'r Bwrdd Iechyd at ofal a ariennir ar y cyd	£0	£0	£0.5 miliwn
Cyfraniad net i'r gyllideb gyfun	£1.9 miliwn	£2.6 miliwn	£2.4 miliwn

- 21 Ar yr union ddiwrnod y mae Cyngor Sir Ddinbych yn derbyn cyfraniadau ariannol y Bwrdd Iechyd a'r pum cyngor arall sy'n bartneriaid, mae'n ad-dalu'r un symiau iddynt.
- 22 Mae Llywodraeth Cymru'n gwybod am y trefniant hwn ac mae'n fodlon ei fod yn bodloni'r meini prawf cydymffurfio technegol gofynnol dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

- 23 Yn ymarferol, nid yw'n glir sut y mae trosglwyddo arian yn y modd hwn bob chwarter yn rhoi gwerth am arian na sut y bydd:
- yn dylanwadu ar y broses o ddatblygu gwasanaethau yn y dyfodol;
  - yn dylanwadu ar gynaliadwyedd yn y tymor hir;
  - yn helpu'r partneriaid i ymateb yn hyblyg i alw lleol.
- Rydym yn tybio bod hon yn ffordd wael o ddefnyddio arian cyhoeddus, a'i bod yn rhoi gwerth gwael am arian.

Mae trefniadau'r Cyngor i gontractio gofal mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio wedi ennill eu plwyf, ond mae newidiadau cenedlaethol diweddar i'r broses asesu ariannol wedi arwain at gost ariannol ychwanegol

- 24 O ran defnyddwyr gwasanaeth heb anghenion iechyd sylfaenol penodol, mae'r cynghorau'n gyfrifol am asesu a bodloni eu hanghenion gofal cymdeithasol. Mae'r Cyngor wedi llunio trefniadau contractio â darparwyr gofal preswyl a gofal nyrsio yn Sir Ddinbych a thu hwnt. Weithiau, bydd hefyd yn rhannu costau gofal â'r Bwrdd Iechyd.
- 25 Pan fydd y Cyngor yn gyfrifol am gontractio gofal preswyl neu ofal nyrsio, bydd yn asesu sefyllfa ariannol defnyddiwr y gwasanaeth i bennu faint y dylai ei dalu tuag at ei gostau gofal. Mae'r Cyngor yn casglu cyfraniadau defnyddiwr y gwasanaeth drwy ddarparwr y cartref gofal.

Gofal mewn cartref preswyl neu gartref nyrsio a ariennir gan ddefnyddiwr y gwasanaeth

- 26 Bydd defnyddwyr gwasanaeth a chanddynt gyfalaf o £50,000³ neu ragor, neu rai sy'n dewis peidio â datgelu manylion eu hincwm a'u cyfalaf, yn ariannu eu costau gofal yn llwyr. Pan fydd y Cyngor yn llunio contract â darparwr cartref gofal sy'n rhoi rhywfaint o sicrwydd o ran ansawdd y gofal a ddarperir, bydd defnyddwyr gwasanaeth yn talu pris y gofal a gontractiwyd i ddarparwr y cartref gofal. Gan wybod bod gan ddefnyddwyr gwasanaeth ddigon o arian i dalu am eu holl gostau gofal, gall y cartref gofal ofyn iddynt dalu swm atodol trydydd parti, er enghraifft, i gael ystafell fwy o faint neu ystafell â golygfa well. O'r herwydd, gallai cyfalaf defnyddwyr gwasanaeth leihau'n gyflymach, ac fe allent ofyn am gymorth ariannol gan y Cyngor yn gynharach.
- 27 Gall defnyddwyr gwasanaeth lunio contract uniongyrchol ar gyfer eu gofal â darparwr y cartref gofal. Gall hyn beri iddynt dalu mwy am eu gofal na phe bai'r Cyngor wedi comisiynu gofal ar eu rhan. Os bydd preswylwyr yn talu mwy am eu gofal nag y byddent wedi'i wneud o dan gontract y Cyngor, bydd eu cyfalaf yn

³ Ers 8 Ebrill 2019, rhaid i bobl sy'n byw yng Nghymru dalu holl gost eu gofal preswyl os oes ganddynt asedau gwerth mwy na £50,000.

lleihau'n gyflymach ac fe allent ofyn am gymorth ariannol gan y Cyngor yn gynharach.

Gofal mewn cartref preswyl neu gartref nyrsio a ariennir ar y cyd gan ddefnyddiwr y gwasanaeth a'r Cyngor

- 28 Yn ystod hanner cyntaf 2019-20, bu i'r Cyngor ariannu 532 o breswylwyr mewn cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio. Cynyddodd Llywodraeth Cymru'r terfyn cyfalaf uchaf ar gyfer asesiadau ariannol yn raddol o £24,000 ym mis Mawrth 2016 i £50,000 ym mis Ebrill 2019. Rhaid i breswylwyr â mwy o gyfalaf na'r terfyn uchaf dalu am eu gofal yn llwyr. O'r herwydd, mae'r Cyngor wedi ariannu'n rhannol ffioedd cartref gofal y bobl hynny â chyfalaf rhwng £24,000 a £50,000: ni fyddai wedi gwneud hyn cyn mis Ebrill 2019. Mae'r Cyngor yn amcangyfrif bod hyn wedi costio tua £267,000 iddo yn ystod hanner cyntaf 2019-20, gan roi mwy o bwysau ar y gyllideb gofal cymdeithasol.
- 29 Gan fod cynghorau bellach yn gorfod rhoi cymorth ariannol i fwy o'u preswylwyr nag o'r blaen, mae Llywodraeth Cymru'n darparu £18.5 miliwn ychwanegol y flwyddyn ledled Cymru. Dosberthir yr arian hwn ar sail fformiwla, felly mae pob cyngor yn cael cyfran o'r £18.5 miliwn.

Mae'r Cyngor yn mynd ati i sicrhau bod defnyddwyr gwasanaeth mewn lleoliadau priodol, ond gall mynediad at arian gofal iechyd parhaus arwain at oedi ac anghytuno

Gofal iechyd parhaus a ariennir gan y GIG

- 30 I gytuno i ariannu gofal iechyd parhaus, dylai tîm amlddisgyblaeth sy'n cynnwys staff y cyngor a gweithwyr proffesiynol eraill sy'n ymwneud â gofalu am ddefnyddiwr gwasanaeth, gan ymgysylltu â'r unigolyn ei hun ac aelodau o'i deulu agos gydweithio i gwblhau Adnodd Cymorth Penderfynu sy'n nodi'r anghenion iechyd sylfaenol. Bydd y Bwrdd Iechyd yn ystyried yr Adnodd Cymorth Penderfynu ac, os bydd yn cadarnhau argymhelliad y tîm amlddisgyblaeth, bydd yn sicrhau ansawdd ac yn comisiynu'r pecyn gofal. Os bydd y Bwrdd Iechyd yn cytuno i ariannu gofal iechyd parhaus, bydd yn ysgwyddo holl gostau'r gofal; ni fydd defnyddiwr y gwasanaeth yn cyfrannu at gostau'r gofal.
- 31 Mae Llywodraeth Cymru'n nodi'n glir yn y **Fframwaith Gweithredu Cenedlaethol ar gyfer Gofal Iechyd Parhaus y GIG yng Nghymru**⁴ '[na] ddylai'r unigolyn brofi unrhyw oedi cyn i'w anghenion gael eu diwallu am nad yw asiantaethau'n cydweithio'n effeithiol â'i gilydd. Rhaid ystyried opsiynau cyllidebu ar y cyd neu gyfun os gall y rhain hyrwyddo ymatebion cyflymach ac, o ganlyniad i hynny, mwy

⁴ **Gofal Iechyd Parhaus y GIG – Y Fframwaith Gweithredu Cenedlaethol yng Nghymru 2014**

effeithlon i anghenion a dewisiadau unigolyn. Mae gan gomisiynwyr gyfrifoldeb i ddatrys pryderon / anghydfodau cyn gynted â phosibl.'

32 Dywedodd swyddogion y Cyngor wrthym fod y Bwrdd Iechyd yn aml yn herio neu'n gwrthod argymhellion y tîm amlddisgyblaeth, weithiau heb egluro'r rhesymau yn fanwl neu o gwbl. Gall y tîm amlddisgyblaeth ddarparu tystiolaeth ychwanegol i ategu ei argymhellion mewn achosion o'r fath. Gall y Bwrdd Iechyd hefyd ofyn i'r tîm amlddisgyblaeth ailystyried cymhwysedd arfaethedig yr unigolyn ar sail y dystiolaeth a gyflwynwyd. Mae'n bwysig bod aelodau'r tîm amlddisgyblaeth yn deall y rhesymau pam nad yw'r Bwrdd Iechyd wedi cymeradwyo cyllid gofal iechyd parhaus er mwyn iddo ddysgu cyn gwneud ceisiadau yn y dyfodol ac egluro'r sefyllfa wrth ddefnyddwyr gwasanaeth a'u teuluoedd. Oherwydd nad yw hyn yn digwydd ar hyn o bryd, gall fod oedi o bryd i'w gilydd cyn diwallu anghenion unigolion; ond mae'r Cyngor yn mynd ati i leihau'r effaith ar ddefnyddwyr gwasanaeth lle bo modd, a hynny fel rheol drwy barhau i dalu'r costau gofal hyd nes iddo ef a'r Bwrdd Iechyd gytuno pa sefydliad sy'n gyfrifol. Yn ystod ein gwaith maes ym mis Chwefror 2020, roedd y Cyngor yn aros i glywed am ganlyniad pum achos lle'r oedd anghytuno ynghylch ariannu gofal iechyd parhaus gwerth cyfanswm o £60,000.

33 Cawsom wybod am achosion lle mae'r Bwrdd Iechyd wedi lleoli cleifion mewn cartrefi nyrsio o dan drefniadau gofal iechyd parhaus, cyn asesu, wrth adolygu'r achosion, nad oes gan y claf anghenion iechyd sylfaenol mwyach, anghenion yr oedd y Bwrdd Iechyd yn gyfrifol am eu diwallu. Mewn amgylchiadau o'r fath, mae darparwr y cartref gofal mewn sefyllfa amhosibl:

- mae'r claf wedi ymgartrefu ac nid oes ganddo/ganddi lety arall i fynd iddo;
- nid oes trefniant contractiol â'r Cyngor; a
- gall y contract â'r Bwrdd Iechyd fod wedi dod i ben ai peidio, ond os nad oes anghenion gofal iechyd sylfaenol, nid yw'r Bwrdd Iechyd yn parhau i fod yn gyfrifol am ariannu'r gofal.

Mewn achosion o'r fath, lle y dylai cytundeb trosglwyddo fod yn ei le, nid yw'r Bwrdd Iechyd a'r Cyngor yn cyfathrebu'n effeithiol ar brydiau i sicrhau bod cyfrifoldebau'n cael eu trosglwyddo'n brydlon.

34 Mae'r Cyngor a'r Bwrdd Iechyd yn cydnabod bod angen gwella ac maent wedi sefydlu Grŵp Gwella Gofal Iechyd Parhaus. Y nod yw llunio cynllun comisiynu gofal iechyd parhaus, sicrhau bod trefniadau comisiynu effeithiol ar waith, a sicrhau bod arferion cyson ar waith ar draws y Bwrdd Iechyd o ran asesu gofal iechyd parhaus, penderfynu yn ei gylich, a'i ddarparu. Mae'r Bwrdd Iechyd a'r Cyngor wedi cytuno ar femorandwm cyd-ddealltwriaeth ar gyfer gofal iechyd parhaus, ac mae partneriaid wedi cynnal gweithdy 'Beth sy'n gwneud tîm amlddisgyblaeth da?' dan arweiniad y Cyngor.

Gofal mewn cartrefi nyrsio a ariennir gan y GIG

35 Gall y Bwrdd Iechyd gytuno i ariannu gofal nyrsio i bobl:

- sy'n byw mewn cartref nyrsio ac nad ydynt yn gymwys i gael gofal iechyd parhaus;
- sy'n dal i gael eu hasesu fel pobl y mae angen gwasanaethau nyrs gofrestrdig arnynt; ac
- nad ydynt yn cael gofal nyrsio cofrestrdig mewn unrhyw ffordd arall ee gan nyrsys ardal.

Mewn achosion o'r fath, mae'r Bwrdd Iechyd yn gyfrifol am gyfrannu £165.56 i dalu am yr elfen gofal nyrsio a ariennir sy'n rhan o ffioedd y cartref gofal. Bydd y Cyngor a defnyddiwr y gwasanaeth yn talu gweddill y gost; nid yw defnyddwyr gwasanaeth yn cyfrannu at yr elfen gofal nyrsio a ariennir, ond maent yn cael asesiad ariannol i bennu faint y dylent ei dalu tuag at weddill y costau gofal.

36 Y Bwrdd Iechyd sy'n gyfrifol am ofal a ariennir gan y GIG mewn cartrefi nyrsio, a dylai'r contract fod rhwng y Bwrdd Iechyd a darparwr y cartref gofal. Mae **Arddangosyn 3** yn dangos nad yw cyfraniadau at y gyllideb gyfun yn cynnwys yr elfen gofal nyrsio a ariennir, ac mae'n awgrymu bod y Cyngor wedi gwneud taliadau ar ran y Bwrdd Iechyd am y gwasanaeth hwn. Mae'r Bwrdd Iechyd yn ad-dalu'r Cyngor am y symiau a dalwyd ganddo. Nid oes trefniant contractiol ar gyfer yr elfen gofal nyrsio a ariennir, ac mae'r symiau a delir yn seiliedig ar ewyllys da rhwng y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd.

Gofal mewn cartref nyrsio a ariennir ar y cyd gan y GIG a'r Cyngor

37 Gall pobl sy'n cael eu lleoli mewn cartref nyrsio nad ydynt yn gymwys i gael gofal iechyd parhaus neu 'ofal nyrsio a ariennir' gael eu hariannu ar y cyd gan y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd o hyd. Mewn sefyllfaoedd o'r fath, bydd contract tair-ffordd yn cael ei lunio sy'n cydnabod cyfrifoldebau'r Cyngor, y Bwrdd Iechyd a'r darparwr. Fel rheol, bydd y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd yn rhannu'r costau, 50% yr un⁵ (ond ceir enghreifftiau lle nad yw'r costau'n cael eu rhannu 50/50). Mae'r Cyngor yn talu am yr holl gostau gofal, yna mae'n gofyn i'r Bwrdd Iechyd ei ad-dalu. Bydd defnyddwyr gwasanaeth yn talu eu cyfraniadau'n uniongyrchol i'r darparwr.

38 Nid oes cytundeb ffurfiol rhwng y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd sy'n trafod ad-dalu cyfraniad y Bwrdd Iechyd i'r Cyngor. Mae'r tabl yn **Arddangosyn 3** yn dangos na wnaed unrhyw gyfraniadau i'r Cyngor o ran y trefniadau ariannu ar y cyd yn ystod chwarter un na dau, ac yna bod £512,000 wedi'i dalu yn chwarter tri. A chymryd nad gwall cyfrifyddu yw hwn, mae hyn yn awgrymu bod nifer o leoliadau sylweddol iawn a ariennir ar y cyd wedi'u trefnu yn ystod chwarter tri, neu nad yw'r Cyngor yn cael cyfraniadau gan y Bwrdd Iechyd yn brydlon.

⁵ Ar gyfartaledd, bydd lleoliad mewn cartref preswyl neu gartref nyrsio i bobl hŷn Sir Ddinbych a drefnir gan y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd yn costio £1,019 yr wythnos.

Archwilio Cymru

24 Heol y Gadeirlan

Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn
yn Gymraeg ac yn Saesneg.